

ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԹԻՒՐԻՍԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

Մասկովայից հեռագրով է մեզ հեռագրով մայիսի 29-ին.
«Մուշկից հեռագրում են լրագրիներին՝ հա-
յերի սպանութեան մասին քերական ձեռ-
քով երկու հայ լրագրիներ փակված են»:
Հասանորդին փակված լրագրիները Կ. Պոլ-
սի հայ լրագրիներին են, որովհետև Մուշ-
կուի հայ թերթի չեն հրատարակվում:
Անշուշտ, մանրամասնությունները մեզ կը
բերեն Կ. Պոլսի հայ թերթիները, որոնք, զը-
քաղաբար, շատ ուշ և անհանձն են ստաց-
վում Թիֆլիսում:

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ՆԱԽԱՌԻՍԸ ԿՐՈՇ-ՏԱՂՏՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
28 և 29 մայիսին

Պետերբուրգ. — Հիսուս-Ամերիկական
Միացեալ պետությունները Առաջնական
Նախադրումի երկուսը խմբի Կրօնապաշտ
գալու առիթով «Россия»-ն գրում է.

«Այդ այցելությունը հանդիսանում է
ցանկալի դեպք միջազգային կեան-
քում, ինչպես երկու մեծ պետություն-
ների միջև գոյություն ունեցող բարե-
կամական յարաբերությունների արտա-
քին երևույթ. Այցելությունը ստիպում է
լինել ուսումնասիրական բարեկա-
մական զգացմունքների զինուորա-ծո-
վային ցույցը ամերիկական շրջում
դաշնակցության համար ծանր տա-
րում, երբ ներքին պատերազմ էր հի-
սուսի հարաւի միջև, երբ ուսուցիչ ուսու-
սողի Ամերիկա ուղարկելը նկատվում
էր Միացեալ պետությունների կենտ-
րոնականադատարանի իրեն Միա-
պետարարարացի ու մեծատոգի բարե-
կամական մի ակտ»:

«Ուսումնասիրել Միացեալ պետություն-
ների կառավարությունները, որոնք չեն
ունեցել ոչ մի լուրջ թիրախացություն
ներ անցնալու, անկեղծորեն ուղեորված
ենրնդհանուր խաղաղությունը ու հան-
գրատությունը պայաններու ցանկու-
թեամբ»:

Սակայն լրագրերը ցուակցություններ
է ընդգծում, որ երկու պետություն-
ները համեմատաբար քիչ են ծանօթ մի-
մեանց ժողովուրդների բնակություններին
ներքին և արտաքին խաղաղության հետ,
ժողովուրդները, որոնք կոչված են ի-
րականացնելու կուլտուրական մեծ
ձեռնարկություններ: Այդօրինակ ծա-
նոթություն տեսակետը «Россия»-ն
ողջունում է նաև արտաքին գալուստը,
որը ամերիկացիներին հնարաւորութիւն
կը տայ ըստ արժանանքի գնահատել
ուսական հիւրասիրությունը և բարե-
կամությունը, որի անկեղծութեան վե-
րաբերմամբ նրանք առիթ չունեն կա-
կածելու»:

«Մեզ մնում է, — վերջացում է
«Россия»-ն, — միայն կրկին իրանց հայ-
րենիքը սիրող բոլոր ուսումնասիրող
կողմից յայտնել երախտագիտութեան
Միացեալ պետությունների կառավա-
րութեան նախագահին՝ նախատորմ
ուսական շրջին ուղարկելուն համար
և ընդ միմի արտապայտել մեր հաստատ
համոզմունքը՝ թէ այդ դեպքը կը ծա-
ռայէ աւել մերձեցնելու երկու ժո-
ղովուրդներին»:

Կրօնապաշտ. — Ժամը 2-ին ճորիգո-
նում երեք ամերիկական նախադրումի
ծուխը: Նախադրումի մէջ էին 15 ակա-
նասեալներ: Ժամը 4-ին նախադրումի մո-
տեցաւ դրօշակներով զարդարեալ նա-
ւահագուստին «Ռօսիան» նաւի վրա
գտնուում էր ֆինանսների մինիստրը
«Վուլգիան» գրասենյակը դրօշակ
բարձրացրել և պարպեց ազգային թիւն-
դանութիւնը: Պատասխանեց Վոնտան-
տինը: Ռուսական նաւերի վրա ամե-
րիկացիները անցնելու ժամանակ ե-
րաժշտականը նուազեց ամերիկական
հիմնը: Ժամը 5-ին նախադրումի կանգ
առաւ Արեւմտաստիւր շրջադաշտից
հիւրերը գալուստը: Ժամը 5 1/2-ին ա-
մերիկական նախադրումի հրամանատար
փոխ-ծովակալ Բալդեր այցելեց «Նե-
վա» նաւի վրա ծովային մինիստրին
ճառ օրոյէ յետոյ ծովային մինիստրը
փոխ-այցելութիւն գործեց «Վուլգիա-
նային»: Երեկոյան ժամը 6-ին պաշ-
տոնական այցելութիւններ վերջացան:
Յետոյ իրար այցելեցին նաւերի հրա-
մանատարները: Երանակը անձրևային
էր, սակայն հանդիպում կրում էր
վեհ բնակություններ Երեկոյան ժա-
մը 8-ին «Նեվային» վրա ճաշ արվեց
Բալդերին և ամերիկական գրասենյակ-
ը հրամանատարներին:

ՕՂԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
28 և 29 մայիսին

Բերլին.—Օղագնաց Շենդելը, որ Եօ-
հաննիսիանում երկիրային բարձրացել
էր մի մարդու հետ, հասնելով 2,000
մետր բարձրութեան՝ ընկել է ժամը 8
և 30 րոպէին Կոպպենհէյն Ժողովուրդ
Մանրամասնութիւնները չը կան:

Բերլին.—Եօհաննիսիանում սկսվեց
գերմանական շրջապատում թիւիքը: Ե-
դանակը շատ լաւ է, քանի չը կայ
Առաւօտեան ժամը 6-ին Մագդեբուրգ
թիւն Լինտայայինները, Ֆոյմլեր, Ռեյ-
խարտ, Շառենբուրգ, Միլլեր, Կե-
նիգ, Տելեն:

ԵԿԱՏԵՐԻՆՈՍՍԿԱՆ Օղագնաց Գաբէր-Վո-
լինսկին երկու թիւիք կատարեց 400 մետր
բարձրութեան վրա:

ՏՕԿԻՕ: Օղագնացներ Տօկուգավան և Ի-
սուն մեռած չեն, այլ վիրաւորվել են թիւիք:

ՊԱՐԱԿԱՍՏԱՆԻ ԾՈՒՐԶԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
29 և 29 մայիսին

Ուրմիա.—Նկատվում է, որ թիւքը
զօրեղի և թիւքը հայտնաւորվել էր թիւք
քաղաքին կից գիւղերում աւելա-
նում է:

Ուրմիա.—Դէպի Ուրմիա տանող ճա-
նապարհին Միւսլա և Ալմանափ գիւ-
ղերում թիւքերը զբղէ են հսկիչ զիւր-
քեր օֆիցէրներին հետ:

Թարիզ.—Նախկին գեներալ-հրա-
պետ Մուսլիբ-ու-Սալիմանի Ռուսա-
տանի վրայով մեկնեց Եւրօպա:

Թէրան.—Շիրազում վրէպները,
զօրեղ ու թիւքները չը ստանալուց, փորձե-
ցին բաւառ տանել անգլիական զեւազա-
նատանը: Հիւպատոսական պահակա-
խումբը դիմադրեց: Տեղի ունեցաւ
հրացանաձգութիւն: Մի պարսիկ սպան-
վեց, վիրաւորվեց մի պահան:

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐԱԿԱՍՏԱՆԻՑ

Թարիզ, 23 մայիսին

Արաբիկից և Կարապաղից խիստ անը-
պատ լուրեր են հասնում: Անարի մօտ
պարսից զօրքը յարձակում ու չարք կից
շահվածներին: Միւսոյն բանը տեղի ու-
նեցաւ նաև Արաբիկում: Այնպիսի դատար
Իշլա-Իւ-Միւսլը շահափառներին ճնշողու հա-
մար զօրք ժողովեց, որոնց հետ միացած ձեւ-
ցելն մի խումբ շահափառներ, սակայն բաց
դաշտ դուրս գալուց յետոյ վերջինս դաւա-
ճանեցին և, միացած դարաւապալ այլ շահե-
վածների հետ, հրացանի լուծեցին Իշլա-
Իւ-Միւսլը զօրքերին: Շահափառներին յաղ-
թանակը կատարեալ էր: զօրքերը մեռան
ու ցրել եկաւ: և ինքը դատարը հաղի
շուքը Անարում առաւ: Դուրսիւնն այդ
տեղերում ծայր աստիճանի անախանձելի է
և տեղի տերապետները բարձրադաս շահ-
ափառներն են: Արաբական կառավա-
րական շրջանը երկուս է բոլորովին գուլի-
կորցրած: Կում ևն, որ Թէրանից ուղար-
կելու են Անար պատմող զօրականը այդ սահ-
մանների կարգը վերահաստատելու համար...:

Ամուսուրը, հացի ապագապը սուր
կերպարանք է ստացել: Արաբները կող-
կախեց բերել տրված արևելք երկնքը լինել
աղագնախութիւնը սուլած կը մեռնէ: Հացի
դինը տարապայման կերպով թանգացել է.
Լիզը 3 1/2 դոնա:

Ամուսիթար է նաև Թարիզի վիճակը.
հացը շատապաւ և որակը մնում է նոյնը:
Հացի այս նուազությունն պատճառը համա-
րում են Մուսլիբ-ու-Սալիմանի սխալ
գործելակերպը: Մուսլիմանք պետական ցո-
րենահարկը՝ դալանք բերելու էր Թարիզի և
ստիպարում և հարկաւորութեան դեպքում
հացագործներին տրվում օրական գործա-
ծութեան համար: Անցած տարւոյ դա-
լայի 3/5 մասը՝ նահանգապետի կարգաւոր-
ութեամբ՝ գիւղացիներին ծախվեց, չունե-
նալով ուրիշ դրամական աղբիւր գինեորա-
կան և այլ ծախսերի հոգալու համար: Դա-
լայի մնացածից մի փոքր մասը բերին
Թարիզ, միւս մասը մնաց գիւղերում: Այժմ,
որ խոշոր պահանջ կայ հացահատիկի, չեն
կարողանում փոխադրել առջ զգանդով
բեռնակիր ուղտ: և այդ նրա համար, որ
այս կղանակին ուղարկել բաց են թողնվում
հայրաքները եւ այսպիսով երկրը մատակ-
լ է անսխալ կերպով: Նորից կառավա-
րութեան յոգի տակալակայի:

Մարաշայի դատարան Շուշա-ու-Դովլէն
իւր ձեռնարկներով կազմ և պատարագ Գոլ-
կանի մօտեւում է: Եւր կողմից արգել-
ված է հացահատիկի կազմ ալիք մացնել
Թարիզ: Գինեւրայ նահանգապետի և նրա
միջև յարաբերութիւնները խիստ թշուա-
կան բնոյթ տաւցան վերջերս: Երկուսեք
բողոքներ տեղի ունեցան: Թէրանի վերջին
ամիսներում կենտրոնական կառավարու-
թիւնը դժգոհութիւններ էր արտապատում
Մուսլիբ-ու-Սալիմանի մասին, համարելով
սրան թող և անտակտիկ իշխանաւոր
և զուցէ պաշտօնակի անէր կը ընկնիս:
Բայց և այնպէս նահանգապետը զգալի
կենտրոնի տրամադրութիւնը շտապեց հրա-
ժարական տալ և, ինչ է կարծում, ընդուն-
վեց ամիսնակայ նրա հրաժարականը: Զրա-
ժարված նահանգապետը երկվ գիւղեր՝ մա-
լիք 22-ին, մեկնեց Թէրան: Ժամանակա-
նայ տեղապահ նշանակվեց տեղիս ոստիկա-
նացանք մինչև նոր նահանգապետի ընտ-
րութիւնը:

Մուսլիբ-ու-Սալիմանին եւրօպական

կրթութիւն ստացած և խորամանկ անձն
էր. բայց զօրքի մէջ նա ցոյց չը տուեց
հաստատար, ուստի կարելի և համոզ-
մունքը տեւր անձնաւորութիւն, այլ երբեք
և անընդունակ ղեկավարելու մէջ: Դեռ
յայտնի չէ, թէ ով կը լինէ նրա յաջորդը:
Մուսլիբ-ու-Սալիմանի մեկնելուց յետոյ,
նրա կուսակիցները փորձում են շփոթ ա-
ռաջ բերել, խանութ-բաղար փակել, և թէ
միայն աշխուրթիւն ունենան:

Գրել էի «Մշակին», որ Թէրանում մէջ-
կեւ սկզբունքով ընդունել էր աղի հարկի
շնչումը: Որոշումն արգէն իրականացաւ ա-
մին տեղ: Թարիզում պաշտօնապէս յայ-
տարարեց կառավարութիւնը: Լիւթի արժե-
քը 6 կոպէկ իշաւ 28 կոպէկից: Ազգա-
բնակչութիւնը շատ գոհ տրամադրութիւն է
ցոյց տալիս:

Մարիւն ս. Թաղուս առաքեալ վանքի
վանահայր Թաղիկ արեւան Թարիզ է գտնու-
վում. երկու օր յետոյ վերադառնալու է
վանք, իւր հետ տանելով կաթերը յանձա-
բարական թղթեր՝ ի միջի այլոց նաև ուս-
նայ հիւպատոսից, որի պաշտպանութիւնը
մեծ գեր է կատարում վանքի ապահովու-
թեան համար: Կաթիկիստական տեղապահ
սրբապանին յայտնել էր իւր ժամանակին
թիւնակալ սրբապանը ինչպէս լսում ենք,
տեղապահ սրբապանը դիմել է Երեւան ֓ա-
նահայրին, որը Մարիւն սարգարի անհր-
է, որդեկով խորհուրդ տայ և յորդորէ: Իդ-
բալ Մալիմանին՝ նուազութիւն ցոյց տալու
համար վանքին և իւր իշխանութեան ներ-
քայ զանվող հայ հասարակութեան Կարելի
է յուսալ, որ Փանահայրին յորդորները մի
կողմից, աղբու յանձարարականները միւս
կողմից մեղմն սարգարի անտեղի զարդ-
թը հայրին և մանաւորական արեւոյայի
դէմ, որ արդենք է նախկին վանահայրե-
րից նապի վարդապետի ազգականներ Յով-
սէփիանները չարութեան ու նեղութեան

Հայկազան

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՄԱՍՈՒՈՒՐ ԴԱՇՆԱԿՑ. XV
ԿՈՆԳՐԵՍԻ ԵՎԿՈՒՐՍԻԱՆԵՐԸ
VIII *)

Հոսի, 16 մայիսին
Ան կրկին Հոսի եկաւ: Այլ ևս չեն գիշե-
րում անեղանակ, այլ վազմունք կամ ռուբ-
նաւում: Այս այն մեծ յարմարութիւնն ունի,
որ մի քանի անգամ ժամանակ չէք կորց-
նում: Դանապարը անցնում էք քնած, իսկ
առաւօտից մինչև կէս գիշեր Նարաւորու-
թիւն ունեք այցելել քաղաքները, դիտել
մուշկները, լինել թատրոններում, հանդի-
սներում և այլն:

8 ժամին արդէն ևս վատիկան էի մտել:
Սուր ու սուսերով է պահում Պետրոս ա-
ռաքեալի յաջորդի պաշտաւը: Պապական
զվարդան նիզակներով բոլոր սրահներում,
իսկ ներքո գտնված, պնդած պապաւոր-
ներ: Վատիկան մտնելու համար անհրաժեշտ
է ունենալ թոյլտւութեան տոմս: Օտարա-
կանները ստանան ևս իրանց գնացատու-
ների միջոցով: Բայց ևս պէտք չունէի ան-
հանգիստ անելու մեր գնացատուները:

Prefettura dei sagri palazzi Apostolici-ի
անցապիւրը ձեռք մտալ Վատիկանի գաւա-
ղան մասերը: Սակայն որ մէկի մասին պա-
մնա: Մի տեղ, ուր Միքէլ-Անժիոյ, Րաֆայէլի
իւրանց նոյն ամենաընտիր, ամենաշքեղ
արտադրութիւններով ևս պնդել: Նարաւոր
է արդեօք մի քանի տողերով ասի տեսածդ,
զգացածդ...

Վատիկանը աշխարհիս ամենամեծ պա-
լատն է շինված 55 հազար քառ. մետր հո-
ղի վրա և ունի հազարեցի աւելի անեղան-
կներ, դահլիճներ, սրահներ, մատուցանի, բու-
լոն էլ համարեա մի-մի մուշկ, արձանա-
րով, պատկերաւորանով: Վատիկանի գրա-
դարանը իւր կոպիտակայն հոսմէական, կա-
սիք ձեւապիւրներով տառվել է աշխարհ-
հոսմա: Վատիկանի այգին շատ ընդարձակ է
և ունի մի քանի բաժանմունքներ: Ժմա-
րանք կան, երկու կողմից ձիթնիւնից
բարձր պատնէշներ և այս ետեղի տանիքն
ստեղծել, որոնք բարձրանում են, կամար
կապով և հարկաւորաւ մետր երկարութեան
այդ ձեւերով երկարում և կրկնում չէ երևում:
Հոյակապ, քնքոյշ ծաղիկները մի բու-
մունք է ամբողջ պարտէզում: Վատիկանում
է բնակվում և պաղքեւ ապրող է կենտ-
րոնացած կաթիլի կից: Երբեք բարձրագոյն
ստեղծութիւնը կապով և ս. Պետրոսի
ստանդին և միացած հետը: շատ մուտքերով:

Ս. Պետրոսի ստանդը աշխարհիս հրաշա-
ղել տեսարաններից ամենաանգալան է, ան-
նման ու ամենամեծը՝ աւելի քան 15 հա-
զար քառ. մետր (211 մ. երկար): Գործերը՝
Միքէլ-Անժիոյ շինած, 132/3 մ. բարձ-
րութեամբ, իւր հրաշալի, գմայիցուցիչ,
շոյող տեսքով վերածնունդ է մարդու:

Ասում են, որ ս. Պետրոսի ստանդը կառու-
ված է ներքին կիւղի տեղը, առաջ սերա-
նի տակն է ամփոփված Պետրոս առաքելի
անձին: Տաճարը 30 մետր ունի և 148
մետր: Անհամար արձաններից իւր խոշորը
Թեոփիլոսն է. Պետրոս թեոփիլ արձանն է:
Սկզբնական մեծագոյն մասը պապերի գե-
րեզմաններն են: Երբեք վրա կառուցված
արձանները մէկը միւսին գերազանցում
են: Ս. Պետրոսի գերեզմանը իշխում են ըն-
դարձակ մարմարայ սանդուղքներով: Այս
մատուցող շրջապատված է անհամար աղա-
նակներով, ուր գիշեր-ցերեկ ինչու վառ են
մնում կանթիկները՝ Հուրուց, հէյն տաճա-
րը մտնելիս, կարծէք աստղեր, անհամար

*) Տե՛ս Մշակի № 109.

աստղեր են ցում: Իլիւզիան շատ մեծ է:
Ստեղծում էք և տեսնում աշտանակները:
Գերեզմանի սառչ, ծնկաշոք, Պիոս ՎԻն է
ձեռքերը պարզած արթութեմ Տաճարը միշտ
վերք է ունեւորներով. շատերը սրահ-
ցից պատարագ են անել տալիս դանազան
սկզբնական վրա Մի խումբ ունեւորները
էլ իշխան ս. Պետրոսի գերեզմանը, քահանայ
հոգեհանգիստ թէ պատարագ արեց, և երբ
վերջացաւ, արթութիւնը իրանց ժամապը-
քերը, մանք հաղորտի ծայրերը մտնեցին
քահանային, որը ձեռքի մոմով վառեց և
հանգրեց: Նման շատ ուրիշ վերաբերունք-
ներ և տաճարի միւս մասերում, ու կու-
րիօններ այդուհի...

Մէկին ականալ, չը գիտեմ ինչպէս ասեմ,
մասնակից թէ հանդիսատես եղալ: Սակայն
ժամանակ չը կայ այժմ պատմելու:

Տաճարի և վատիկանի հրապարակը 284
մետրով զարդարած մի պատնէշ է 162
արձաններով: Հրապարակի մէջտեղը ներ-
նի կրկնի սիւներից մէկը, վրան անկած
մի մեծ խաչ, երկու կողմից շատուաններ:

Հրապարակի մի կողմից, Տեք գետի
վրա ձգված կամուրջով, վատիկանի հետ
միացած է ս. Հրեշտակի բերդը: Այստեղ
են լայված հոսմէական կայարները, այս-
տեղ են եղել բանաւորված Բեաւորչէն,
Չինիլն և այլն:

Չը գիտեմ ժամանակ կունենամ օրերս
մի անգամ էլ այցելել այս անմահ քաղաքը
թէ ոչ:

Արդէն միջին, անապարտում եմ երկա-
թուղու կայարանը, որովհետև վաղը և միւս
օրը Տուրին պէտք է ժողովիկներ ամենք,
ուր համախարային հերթական ցուցահան-
դէն արդէն քանի օր է, որ պաշտօնապէս
բացվել է Իտալիայում այս տարի
քաղաքում միաժամանակ բացված է ցու-
ցահանդէս՝ այստեղ Հոսում, Գլորիցիա-
յում և Տուրինում, որին մասնակցում է
ամբողջ աշխարհը: S. Նապարեան

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՍԱԿՈՒԹԻՒՆ Ն. ՄԱՐԻ ԶԵՏ

Պրօֆէսոր Ն. Մարըր գնաց Անի՝ շարու-
նակելու իւր ուսումնասիրութիւնները:
Թիֆլիսում նա մնաց երկու օր՝ թէ պաշ-
տօնական և թէ մասնաւոր դործերով:

Մինք մի քանի անգամ տեսնվեցինք Ն.
Մարըր հետ և անհրաժեշտ ենք համարում
մի քանի տեղեկութիւններ հաղորդել մեր
ընթերցողներին Մարըր պարագիծներով
մասին:

Նախ մենք խօսեցինք այն ճանապարհոր-
դութեան մասին, որ Ն. Մարըր արել էր
ներկայ գրքերում դէպի Արեւմտեան Եւրօպա:
Նա եւրօպայում մնացել է երեւոյ գը-
խաւոր քաղաքներում՝ Բեռլինում և Պա-
րիզում: Մասնաւոր հետաքրքրական են
եղել նրա համար Ֆրանսիական մայրաքա-
ղաքի նապիտակայ ժողովուրդները և արեւ-
լաւորներին հետ հանդիպումները:

Մասնաւորապէս նա ունեցել է յատուկ
զբոյցներ Ֆրանսիական հայադէտները՝ Մէ-
լիէի և Մակիւրի հետ հայերէն լեզուի
ծագման մասին:

Օգտվելով Մարըրի ներկայութիւնից, Մէ-
լիէն՝ անմիջական խօսակցութեամբ՝ ծառ-
թացել է մանրամասնօրէն Մարըրի առա-
ջադրած լեզուագիտական այն տեսութեան
հետ, որով հանգել է բերվում յարեթական
լեզուներին մի ամբողջ համաստեղութիւն:

Ին

նանձախօսել մարդը կը դժուարանայ ու չզգտաբար կազմով պիտի մէջ բերվում ընդ առուպ-անծերի մասին: Բաւականին նորոգում կարելի է համարել միայն պիեիքը գործողութիւնը, երբ նստաշուն հանապատեմ է իր սիրած մարդուն՝ իշխան Անդրէի Բօլթֆոսկին, որը մեծի մահ վերաբերված լինելով ուռւա-Ֆրանսական պատերազմի դաշուած, պատկած է Մօսկվայից տուն պատշախին կայարաններէջ մէկում: Խան Բօլթֆոսկին մեռնում է իր սիրոյ պատշառութենէր միակ էակի՝ նստաշայի իր սիրելի քրոջ՝ Մարիայի գրկում: Վեհան աստիճանի յուղայց էր այդ տեսանքը, որի ժամանակ ներկայ դանիող հանապատեման մէջ կդան արտառողները:

Խաղացողները մէջ գլխաւորաբար աչքին են ընկնում Ե. Սլավոնսկայա (Նստաշայ), Երմօլով (Ա. Բօլթֆոսկի), Ե. Կրուչինին (Կոնստանտին Բատով), Գ. Կուլիշնիկ (Կոնստանտին) և մ. Գ. Գրետշի (Սանիա): Թատրոնը լինէր էր հասարակութեամբ: Խաւորաբար աչքի էր ընկնում իր ներսյոյութեամբ ուսանողութիւնը:

X.

ՈՒԲԱՐԱՌՈՒՄԸ ԺՈՂՈՎՐԻ. ՏԱՆ ՀԱՅԿԱԿ. ԿԵՅԻՍՅԷ ԵՐԿԱՐԱՑ ԳՈՐԾՈՒՆԵՆԴՈՒԹԻՒՆԸ

—

Ներկայ տարվայ ապրիլի 26-ին բոլորեց զիդը երկու տարի, ինչ Չուբալովիան ժողովրդական ծանր գործում է հայկական սկիզբին:

Առաջին տարին, այն է 1909—1910 թ. ատենաբարձրանի ընթացքում, այսինքն ամբողջ մի տարի, ժողովրդական թատրոնում խորհրդատու տրված հայկական ներկայաւորութիւնի թիւն՝ 81, իսկ երկրորդ տարւոյ ընթացքում՝ 33, ընդամենը 71 ժողովրդական ներկայացում՝ 5—30 կ. դերով: Զիդ ժամանակավիշրցում հայկական սեկւորան կազմակերպել է հաս 2 ներկայացում՝ ռուսական թատրոնում և 5-ը՝ ժողովրդականում:

Առաջին տարին 38 ներկայացմանը այցելւ են 21,334, իսկ երկրորդ տարին 33 ներկայացմանը՝ 18,282 հոգի:

Ամեն մի ներկայացման միջին թւով աւաջին տարին ընկնում է 562 մարդ, իսկ չորրորդ տարին՝ 554 մարդ:

71 ներկայացումը՝ 38-ը գրաւել է լեքը տարւոյ՝ 650—731 մարդ:

Ըժմեհորութեան պաշտոն կատարել են Կ. Արեւեան, Արաքեան, Արմէնեան, Աւետան, Չարիքեան, Սեւեան, Ստեանեան և Վանիքեան:

Միւրդների և թատերասէներին թիւը եւել է 30—50: Բնւմ են դուբա եկել մօտ 150 երաւան և սիրող:

Խաղացումն պիեիներին թիւն է՝ 68, որից 4-ը բնընուորին:

Մեր յայտին դերասաններից և դերասանիկներից մեծ մարդ մի-մի անգամ մասնակցել է առանց վարձատրութեան՝ ձրել: Պատրաստվում է այժմ հրատարակութեան տարւոյ հայկական հրատրայի երկական գործունէութեան և զգանական՝ մուտքի և քի մանրամասն տեղեկագիրն ու հաշեւաւորութիւնը:

Հետոով սպասվում է նոր կանոնադրութեան հաստատութիւնը նախնապետից մի հիւան վրա այտուհետ հայկական սեկւորան գործելու է իբրև անկախ մի հաստատութիւն, կոչվողով «Չուբալովիան ծանր» որովոր հայ թատերասէներին և սիրողների համապիկական խումբը:

=====

Մ Ա Տ Ե Ն Ա Գ Ր Ո Ւ Թ Ւ Ի Ն

Ը ձանշաշվիլի. «Ձիւլին Թատրի» (Ապտուրիան Իշնոն). զրաւորիկական պեմն 5 գործ, հրատարակւան Միլեիլ Նեմոաիլի, էլ 158, դինն է 60 հոգեկ, Թիֆլիս:

Ալ. Շանշաշվիլին վրացի երիտասարդ ռաստեղծներէ մէջ ամենատաղանդաւորն համարվում Գրական քննադատները ասան մեծ ապագայ են դուշաւում, համարտելով նրա բանաստեղծական քանքարը հեղուքեղ բանաստեղծ Իլիա Ճալալաձէի հետըրբար հետ, որը վրաց դարձանութեան բնէնից կարող է ամուրայութեան բանաստեղծներէց մէկն էր:

Ալ. Շանշաշվիլին դու լորրովին երկու տարւոյ է և վերջերս միայն Եւրօպա մեկըց ուսումը շարունակելու համար: Նա օժիւս դանլում է Ֆրէրիլում և ուսումնարում է գրականութեան պատմութիւնը և ժամանակակի ժանոքներէ և եւրօպական ականութեան հետ: Ալ. Շանշաշվիլին՝ զգլւ բանաստեղծ՝ օժտված է խորհրդատու ճանողութեան ընդդանակութեամբ և հաստատ ֆանտազիայով: Նրա վերջին աշխատութիւնը, որին ասելի շուտ կարելի է «Ատմութեան պարագլուխ» անուան տալ, վրած է երկու տարվայ՝ 1909—1911 թ. թ. թայցըւմ:

Սա մի գեղեցիկ և խորհրդատու ժողովրդան պեմն է, որի նիւթը դաննում է աստեղիկան վեհ դադաբարի շուրջը, որի թորիչները դէմ դանը են լարում ճիւղաւոր, բացասական և շար հոգիները: Գրքին վրած է երկուստեղ հեղուքիկ նկարը՝ Թիֆլիքը և իրիտանի է «Պիլիգայի դուստր»:

Քանգլա Գ. ին Ալ. Շանշաշվիլին 3—4 էրի է ինչ սեկն է բանաստեղծութիւնն և գրել, որոնք իրանց վրա ճիւղաւոր հասարակութեան լուրջ ուշադրութիւնը: Նա անաստեղծութիւնները, որոնք ապագիւում

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.